

MİSYONERLİK VE KARADENİZ BÖLGESİNDEKİ FAALİYETLERİ: PONTUSCU MİSYONERLİK

Muammer AK*

Özet

Hıristiyanlığı dünyaya yaymak için çalışan kişilere misyoner, bu amaçla yürütülen çalışmalara da misyonerlik denilmektedir. Her ne kadar üçüncü dünya ülkelerinde ve Müslüman toplumlar arasında çalışan misyonerler, yalnızca dinsel bir misyon yürüttüklerini ve ulusal/uluslararası politikadan uzak olduklarını söyleseler de gerçekte, tarihte olduğu gibi günümüzde de misyonerlik faaliyetleri Hıristiyan güç odaklarıyla yakın ilişki içerisindedir. Dolayısıyla misyonerlik, yalnızca dinsel amaca yönelik faaliyette bulunan bir hareket olarak kalmamakta, aynı zamanda çeşitli güç odaklarının siyasal ve askeri egemenlik alanlarını genişletmeye yönelik çabalar olarak da sürdürülmektedir. Bu çalışmada misyonerliğin tarihinden, yöntemlerinden ve Doğu Karadeniz Bölgesindeki faaliyetlerinden bahsedilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Misyonerlik, diyalog, inanç turizmi, Pontus, Doğu Karadeniz

Abstract

People trying to spread christianity to the world are called missionary and the efforts shown by them in order to realize that mission are called the missionary activities. Even though the missionaries having activities in the 3. world countries and islamic countries claim that they are only interested in a religion mission and they are away of the national and international political affairs, as it was in the course of history, missionaries are in a close relationship with christian power groups. Therefore, missionary activities are not carried on religious issues, but only for expanding the political and military domination areas of various power groups. In this study, the history of the missionary; its methods and its activities in the Black Sea Region have been mentioned.

Keywords: Missionary, dialogue, belief tourism, Pontus, Eastern Black Sea.

* Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi, akmuammer@gmail.com

Hıristiyanlığı dünyaya yaymak için çalışan kişilere *misyoner*, bu amaçla yürütülen çalışmalara da *misyonerlik* denilmektedir. Kökeni Latince *göndermek* anlamına gelen 'mittere' fiiline dayandırılan 'mission' kelimesi Fransızca'dan Türkçe'ye geçmiştir. Bu kavram 'özel görev, özel görevli kurul, dini görev ve yetki' anlamına geldiği gibi aynı zamanda 'misyonerlerin Hıristiyan olmayan ülkelerde bu dini yaymak için kurdukları teşkilata (*Meydan Larousse*, cilt:9, s.843) verilen bir isim olarak da kullanılmaktadır.

Evrensel mesajlar taşıyan her inanç sisteminin öğretilerini bütün insanlara yayma isteğine sahip olduğu bilinmektedir. Ancak misyonerlik belirli metotları kullanarak Hıristiyan dinsel değerlerinin yayılması ve diğer insanların Hıristiyanlaştırılması için yapılan sistematik aktiviteleri içermesi yönüyle diğer dinsel geleneklerin tebliğ faaliyetlerinden ayrılır. Misyonerlik, bir kurum olarak İslam'daki tebliğ ve irşat faaliyetlerinden, Budizm veya Hinduizm gibi dinlerin yayılması amacıyla faaliyet gösteren misyon kurumlarından da farklılık arz etmektedir. Örneğin İslam'daki tebliğ ve irşat çabalarının temel amacı, Kur'an'ın Maide suresi 67. ayetinde ifade edildiği gibi, İslami öğretilerin insanlara duyurulması iken Hıristiyan misyonerliğinde, Matta İncili 28:19-20'de vurgulandığı gibi, muhatap alınan kimselerin İsa Mesih öğrencileri yapılmaları ve vaftiz edilmeleri ya da ilk Hıristiyan misyoner Pavlus'un bir mektubunda vurguladığı gibi "ne yapıp edip insanların kazanılması" amaçlanmaktadır.

Yünni Sezen tebliğ ile misyonerlik farkını şöyle ifade etmektedir: "*Tebliğ ve davetle, misyonerlik arasındaki fark, samimiyette ve metodun ahlakiliğinde toplanmıştır. Açıklık, samimiyet ve doğruluğa karşılık, aldatma, kandırma, hileli yollara sapma, şartları istismar etme, sosyal kargaşa(anarşi) yaratma, asla peşini bırakmama, yerine göre baskı, arkasına siyasi, askeri, iktisadi güçleri alma ve onlardan istifade etme, yegâne farkı oluşturmaktadır.*" (Sezen 2006: 18)

Hıristiyanlık inancına göre Hz. İsa etrafına topladığı havarilerine: "*İmdi, siz gidip bütün milletleri şakirt edin, onları Baba ve Oğul ve Ruhülkudüs ismiyle vaftiz eyleyin, size emrettiğim her şeyi tutmalarını onlara öğretin; ve işte ben bütün günler dünyanın sonuna kadar sizinle beraberim*" (İncil, Bab 16, s.123.) diyerek onları vaaz etmek için görevlendirmiştir. Bundan dolayı 'Havariler' ilk misyonerler olarak kabul edilmektedir.(Gündüz-Aydın 2002: 60) Başlangıçta dini gayelerle kişisel gayretler şeklinde başlayan bu faaliyetlerin zamanla oldukça güçlendiğini ve özellikle mensubu buldukları ülkelerin siyasi, sosyal, kültürel, ticari ve ekonomik menfaatleri doğrultusunda emperyalizmin gelişmesine katkı sağlayan bir teşkilat halini aldığını görmekteyiz.

Diğer taraftan misyonerlik anlayışı çerçevesinde Hıristiyanlar, tarih boyu gittikleri yörelerde hitap ettikleri insanlara Hıristiyan mesajını duyurmayı değil, onları hızla asimile etmeyi İsa'nın ve Pavlus'un kendilerine yüklediği dinsel bir görev telakki etmişlerdir. Örneğin Amerika kıtasının

Batılı Hıristiyanlarca işgalinden yaklaşık iki yüzyıl geçmeden bütün kıtanın yerli inanç ve kültürlerinin hızla yok edildiği ve yöre halklarının hızla Hıristiyanlaştırıldığı görülmektedir. Aynı durumu Avustralya, Yeni Zelanda ve Batı emperyalizmini yaşayan Afrika ülkelerinde de görmek mümkündür. (Günay 2005: 130)

Misyonerlerin Uyguladıkları Genel Yöntemler

Misyonerlerin amaçlarına ulaşmak için en çok kullandıkları araçlar arasında okulların olduğu söylenebilir. Okullardan başka bir diğer araç matbaadır. Gittikleri bölgelerde kurdukları matbaalarda başta dini eserler olmak üzere çeşitli konularda pek çok dilde gerekli olan eserleri yayımlarlar. Matbaa ve okulların yanı sıra misyonerlerin kullandığı bir diğer kurum hastaneler olup (Güngör 1959: 34) bunların dışında ise Yabancı dil kursları, çok sayıda dispanser ve sağlık ocakları ve yetimhaneler gibi çeşitli yardım kuruluşları da en fazla kullanılan yerler arasındadır. Bu kanallarla misyonerler bir taraftan karşılaştıkları topluluklara Hıristiyanlığı yayarlarken, diğer taraftan da onları kendi din ve kültürlerinden uzaklaştırmak için çaba göstermektedirler. Kendisini kiliseye adayan misyonerlerden istenen şey öncelikle gittikleri ülkelerin dilini, dinini ve kültürünü öğrenerek eksik noktaları tespit ettikten sonra ona göre taktik geliştirmeleridir. Bu yüzden bir misyoner en az birkaç dil bilen iyi eğitilmiş bir insandır. (Kocabaşoğlu 1989: 23) Misyonerlerin gittikleri bölgelerde kullandıkları metotlardan biri de mahalli kültürü yok etmektir. Açtıkları okullarda verdikleri eğitimle Hıristiyanlaştıramadıkları kişi ve toplulukları dil, din ve kültürlerinden kopararak, yerine kendi yaşam biçimlerini yerleştirmeye çalışırlar. Bütün bunları yukarıda bahsedilen kurumlar yoluyla ve kitap, gazete, dergi, broşür gibi yayınlar yaparak; İncili tanıtmaya kursları düzenleyerek; kilise, manastır gibi ibadet yerleri açarak; radyo-televizyon gibi yayın araçlarında programlar yaparak; seminer, konferans gibi toplantılar tertip ederek; turistik yerlerde telkinlerde bulunarak ve çeşitli sportif faaliyetlerde bulunarak yaparlar. (Kırşehirlioğlu 1963: 15) Bu yöntemler hazırlık ve uygulama olmak üzere iki aşamada uygulanmaktadır.

1-Hazırlık Aşaması

Hazırlık aşamasında yapılması gereken ilk iş hedefin belirlenmesidir. Misyonerlik faaliyetleri için uygun elverişli toplumları belirlemek misyonerlik aktivitelerine başlamadan önce dikkatle üzerinde durulması gereken en önemli konudur. Peki, misyonerlik faaliyetlerinde önceliğe sahip olan hedef kitleler kimlerdir? 1) Ekonomik, sosyal ve siyasal sıkıntı çeken yöre halkları; fakir ülkeler, 2) Mülteciler ve sürgünler 3) Etnik ya da kültürel açıdan azınlık statüsünde görülenler ya da kendilerini böyle görenler veya tanımlayanlar. Örneğin ülkemizde kendisini Kürt, Çerkez, Gürcü, Laz vb etnik kimliklerle tanımlayanlar; Afrika ülkelerinde çoğunluğun arasında kendisini farklı kabile kimlikleriyle tanımlamayı ön plana çıkaranlar gibi. 4) Çeşitli

mezhepler (özellikle heterodoksal akımlar) ve azınlık statüsündeki dinsel akım bağluları. Örneğin Ortadoğuda yaşayan Nusayriler, Yezidiler, Dürziler, Aleviler, Babiler, Bahailer, Kadiyaniler, Sabiiler vb akımlar. 5) Tarihsel olarak Hıristiyan bir geçmişe/kökene sahip olanlar. 6) Savaş, iç çatışma ve kaos ortamında olan yöre halkları. (Gündüz 2002: 15)

Burada üzerinde durulması gereken önemli bir husus şudur: Neden misyonerler, Hıristiyan Batı ülkelerinde hızla yoğunlaşan din dışlıkları ve Hıristiyan inancına ilgisiz kalan Batı halklarını değil de yukarıda sıraladığımız üçüncü dünya halklarını ve bu arada Müslüman halkları kendilerine öncelikli hedef seçmektedirler? Her ne kadar üçüncü dünya ülkelerinde ve Müslüman toplumlar arasında çalışan misyonerler, yalnızca dinsel bir misyon yürüttüklerini ve ulusal/uluslararası politikadan uzak olduklarını söyleseler de gerçekte, tarihte olduğu gibi günümüzde de misyonerlik faaliyetleri Hıristiyan güç odaklarıyla yakın ilişki içerisinde. Günümüzde bunu en azından batı hegemonyacı güçlerin siyasal ve askeri denetimi altında olan toplumlarda, misyonerleri himaye etmelerinde, onların faaliyetlerine uygun zemin hazırlamalarında ve misyonerlerle birlikte hareket etmelerinde görmek mümkündür. Dolayısıyla misyonerlik, yalnızca dinsel amaca yönelik faaliyette bulunan bir hareket olarak kalmamakta, aynı zamanda çeşitli güç odaklarının siyasal ve askeri egemenlik alanlarını genişletmeye yönelik çabalar olarak da sürdürülmektedir. (Gündüz 2007:124)

Misyonerlerin, faaliyetlerine hazırlık aşaması olarak uyguladıkları ikinci yöntem, hedef seçilen topluma yerleşmedir. Topluma yerleşmede dikkat edilecek en önemli husus, doğal olarak o toplumun (halkın, devletin veya devlete bağlı kolluk kuvvetlerinin) dikkatini çekmemek, bir başka ifadeyle Hıristiyan misyoner olarak deşifre olmamaktır. (Danielou 1997: 101) Bunun için misyonerler kendilerini gizleyecek ve faaliyetlerine örtü olacak çeşitli kuruluşlar kullanırlar. Misyonerlerin aktif olarak çalıştıkları kurum ve kuruluşlar şunlardır:

1. Çeşitli ulusal ya da uluslararası yardım kuruluşları. Özellikle fakir ve yoksul ülkelere yönelik gıda yardımını üstlenen teşkilatlarda misyonerler yoğun faaliyet göstermektedirler. Bu çerçevede, örneğin, ülkemizde yakın geçmişte vuku bulan deprem felaketinde ABD, Avrupa ülkeleri ve Güney Kore merkezli misyonerlik teşkilatlarının örgütlediği kuruluşlar, gıda, ilaç vb yardımlar iletmek bahanesiyle deprem yöresine gelmişler; buralarda eğitim ve gençlik kampları kurmuşlar ve böylelikle misyonerlik faaliyetlerine uygun zemin oluşturmaya çalışmışlardır.

2. Sosyal hizmet teşkilatları. Bugün ABD ve Avrupa ülkeleri merkezli yüzlerce sosyal hizmet teşkilatı, çeşitli misyoner kuruluşları olarak çalışmaktadırlar.

3. Eğitim kurumları, yabancı okullar, yabancılarla ilişkili eğitim kurumları ve kurslar. 19. yüzyıldan itibaren misyonerlerin yoğun faaliyette buldukları alan eğitim alanı olmuştur. Üçüncü dünya ülkelerinde açılan binler-

ce eğitim kurumu çatısı altında Hıristiyanlık propagandası yürütülmüş- tür/yürütülmektedir. Şüphesiz bu okulların tamamına yakını Hıristiyan din eğitimi dışında bir amaçla açılan okullardır. Fakat bu okullarda idareci, öğretmen, danışman vb sıfatlarla görevlendirilen Hıristiyan misyonerler farklı maskeler altında gerçek görevleri olan misyonerliği ifa etmeye çalışmış- lardır. (Erdem 2002: 2)

4. Dil merkezleri. Misyonerlerin özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren rağbet ettikleri bir alan da dil merkezleri olmuştur. Bunda İngilizce'nin adeta bir dünya dili haline gelmesinin büyük rolü vardır. Bugün gerek yerli girişimcilerin çabalarıyla gerekse uluslararası dil okullarının şube- leri olarak açılan dil merkezlerinde öğretmen olarak çalışanların azımsa- namayacak miktarı, aynı zamanda misyonerlik faaliyetlerinde bulunmakta- dırlar. (Günay 2005: 173)

5. Turizm büro ve acenteleri.

6.Yabancı elçilikler, konsolosluklar.

7.Yurtdışından idare edilen ya da din adamlarının yurtdışından atandığı kiliseler ve manastırlar.

8. Çeşitli paravan ya da reel ticari, iktisadi kuruluşlar.

Hazırlık aşamasındaki diğer yöntem ise, topluma dil, kültür, sosyal ve geleneksel yaşam açısından adaptasyondur. Toplumunu tanıma, toplumsal değerlerin (sosyokültürel yönden) güçlü ve güçsüz yönlerini etüt etme, toplumsal çatışma ve birleşme noktalarını kavramadır. Son olarak yerleşilen toplumun inanç yapısını, dinsel değerlerini ve dinsel kaynaklarını inceleme ve misyonerlik faaliyetleri açısından bunları değerlendirme olarak sıralana bilir.

2-Uygulama Aşaması

Günümüz misyonerliğinde uygulamada yaygın olarak görülen metotlar arasında şunlar üzerinde durulabilir:

a- Kültüre uyarlama yöntemi: Bu yöntem Hıristiyan mesajı ve değerlerinin yerel kültürler, şartlar, değerler ve öncelikler gözetilerek sunulmasını dikkate alır. Bu ise Hıristiyan doktrininin, Hıristiyan ritüelleriyle/ ibadet şekilleriyle kurumlarının ve Hıristiyan hayat tarzının yerel geleneklere uyarlanmasını gerektirir. Hıristiyan doktrininin yerel geleneklere uyarlanması, yerel din dilinin belirli ölçüde uyarlanmasıyla başlar. Müslüman toplumlara yönelik faaliyetlerde misyonerler, Hıristiyan doktrininin anlatılmasında Müslümanlara özgü din dilini ve terminolojiyi kullanmaya azami ölçüde dikkat ederler. Allah, resul, nebi, vahiy, ayet, mescit, İncil vb. İslami terimlerle hazret, şerif, maşallah, inşallah gibi din dilinde yaygın olarak kullanılan ifadeler Hıristiyan metinlerine alınır ve Hıristiyan geleneğinin temsil ve takdiminde bunlar kullanılmaya çalışılır.(Gündüz-Aydın2002:88)

Kültürel uyarlama yönteminde çok dikkat çekici olan bir diğer husus ise Hıristiyan ritüelleri ve ibadet şekilleriyle mabetlerinin yerel geleneklere göre yeniden ifade edilmesidir. Örneğin, Müslüman halk arasında misyonerlik faaliyetleri yürütülürken dua ve vaazlarda Kur'an'dan ve İslam kültüründen Hıristiyan teolojisi ile çatışmayan bazı pasajlar kullanılır. Dua amaçlı olarak Fatıha suresi okunabilir, oruç gibi bazı İslami ibadetler sınırlı şekilde yapılabilir. Yine Müslümanlar arasında vaaz ve duaların Cuma günü yapılması ve ibadetler esnasında, şayet müziğe yer verilecekse, klasik Hıristiyan kilise müziği yerine yerel müziklerin kullanılması tercih edilir. Müslüman toplumlarda kilise, rahip ve papaz gibi terimler doğrudan Hıristiyanlığı çağrıştırdığından bunların yerine alternatif terimlerin kullanılması ve geleneksel kilise binalarının yerine alternatif toplantı mekânlarının kullanılması tercih edilir. Özellikle Protestan çevrelerde aktif misyonerler "öğretmen, eğitimci, hoca, abi" tanımlamasıyla anılmayı tercih ederken, din görevlileri ise, pastör ve cemaat lideri gibi unvanlar kullanırlar. Bu arada geleneksel kilise yapıları yerine ev kiliseleri olarak da adlandırılan mekânlar kullanılır. Kültüre uyarlamada Hıristiyan hayat tarzının yerel kültür ve geleneğe uyarlanması da oldukça önemlidir. İçinde faaliyet gösterilen halkın örf ve adetleri ile giyim ve kuşamının adapte edilmesi, onlarca kullanılan dil ve lehçelerin kullanılması, milli günlerinin bayram ve törenlerinin adapte edilmesi son derece önemlidir. Yine, kutsal metne saygı ve onun okunmasıyla ilgili yerel halkın duygu ve gelenekleri de dikkate alınmalıdır.(Gündüz 2007: 99-106)

b- Sosyal Adaletin Temini: Çağdaş misyonerliğin tanımlanması bağlamında kilisenin üzerinde durduğu önemli bir kavram sosyal adalet kavramıdır. Kilise resmi belgelerinde, yeryüzünün farklı bölgelerinde insanların karşı karşıya olduğu eşitliksizliklere ve adaletsiz paylaşımlara dikkat çekilmekte ve Hıristiyan misyonunun bu insanlara ulaştırılabilmesi için misyonerlik esnasında bu sorunlara yönelik çabalara da mutlaka yer verilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu bağlamda açlık, fakirlik, işsizlik ve kaos ortamlarına ilgisiz kalınmayacağı vurgulanarak bu sorunlarla uğraşmanın tanrısal mesajın insanlara iletilmesiyle yakından irtibatlı olduğu belirtilmektedir. Özellikle İsa Mesih'in fakirlere ve açlara yönelik yaklaşımını ele alan kutsal metinlerden hareketle, bu insanların sorunlarıyla ilgilenmenin, kilisenin temel görevleri arasında olduğu ifade edilir. Böylelikle kilise, misyonerlerin dünyanın fakirlik, yoksulluk, açlık vb. felaketlerle cebelleşen bölgelerinin halklarına gidip, onların sorunlarıyla yüzleşmelerinin, bu sorunlara çözümler üretmelerinin, bu insanların İsa Mesih'in mesajını almaları açısından son derece önemli olduğunu düşünmektedir.

c- Bir misyon yöntemi olarak "diyalog": Diyalog, iki veya daha fazla kişinin karşılıklı konuşmasıdır. Dinler arası diyalog ise, "farklı dinlere mensup insanların inançlarını ve düşüncelerini bir birine zorla kabul ettirme

yolunu seçmeksizin, eşitlik, hoş görü, dürüstlük, samimiyet, sevgi, saygı, barış ve açıklık atmosferinde, ortak olan veya olmayan herhangi bir konuda öğrenmesini, bilmesini veya anlamasını, işbirliğine girebilmesini, birlikte yaşayabilmesini, belki tecrübe ederek uzaklaşabilmesini sağlayan bir karşılaşma ve ilişki biçimi” (Sezen 2006: 14) olarak tarif edilmiştir.

II. Vatikan Konsilinde (1965) gerek Müslümanlarla gerekse Hıristiyan olmayan diğer kişilerle ilişkilerin hangi boyutta olması gerektiğine dair önemli kararlar alındı. Örneğin Müslümanlara yönelik belgede, İslam’ın tarih boyu hep olumlu meyveler verdiği ve Müslümanların gerek İsa’ya gerekse Meryem’e büyük saygı duydukları belirtildikten sonra, her ne kadar tarihte Müslümanlarla Hıristiyanlar arasında bir takım olumsuz hadiseler yaşandıysa da artık her iki dinsel topluluk arasında daha yapıcı ve olumlu ilişkilerin kurulmasının gerekliliği vurgulandı. Ayrıca kilisenin çeşitli belgelerinde ve toplantılarında, günümüz dünyasında yaşanan çeşitli krizler ve insanlığın yüz yüze kaldığı çeşitli sorunlara karşı dinler arası diyalogun ne kadar önemli olduğunun altı çizildi. Bununla birlikte yine çeşitli kilise belgelerinde ve yakın zamanlarda alınan kararlarda, dinler arası diyalogun diğer inanç bağlılarına Hıristiyan misyonunu ulaştırmanın önemli bir aracı olduğu belirtildi.(Ayдын2002: 17) Bir başka ifadeyle, kilisenin anlayışına göre, dinler arası diyalog misyonerlik faaliyetleri açısından olmazsa olmaz bir araçtır ve diyalogun Müslümanlara yönelik ilk amacı, Hıristiyanların Müslümanlaşmasını önlemektir. Onları Hıristiyanlaştırmak ise bir kazanç ve esas maksat olmaktadır. (Sezen 2006: 39)

Misyonerler, salt birbirini tanıma ve anlamaya dayalı diyalogu kabul etmez; aynı şekilde birbirlerinin kültürlerini ve inançlarını zenginleştirmek amacını güden bir diyalog anlayışı da onlar açısından doğru değildir. Onlar, diyalogun asıl amacının karşıdakini ihtida ettirmek, yani Hıristiyanlaştırmak olduğunu vurgularlar. Onlara göre doğru diyalog, yanlış yolda bulunan kişilerin, örneğin Müslümanların, İsa Mesih’e imana çağırılmasıdır; bu, diyalogun açık ve doğru hedefi olmalıdır. Bu doğrultuda diyalog, tartışmayı değil kurtarmayı amaç edinmelidir. Kurtuluş asla kendiliğinden oluşması beklenen bir son değildir; bunun için karşıdaki insanlarla samimiyet arkadaşlık ve sempati ortamını gerçekleştirecek diyalog sürecinin kurulması gereklidir. (Gündüz 2007: 108;Erdem 2003: 22)

Diyalog bize ve kültürümüze yabancı bir kavram değildir. Zira Kur’an, diğer inanç bağlılarına diyalog kapısını sürekli açık tutmakta ve onlara Tevhid inancı temelinde bir arada olmayı teklif etmektedir (Ali İmran 64). İslam, Müslümanları, hakikatin ifadesi ve kurtuluşun yegâne yolu olarak gördüğü Tevhid ilkesini bütün insanlara iletmekle ya da kurtuluşun vesilesi olan bu doğru’yu diğer insanlarla da paylaşmakla görevlendirmekte ve bu çerçevede “hakkı ve sabrı tavsiye etmenin” veya “iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmanın” zararda olmayan insanların özellikleri olduğunu vurgulamaktadır. Aynı şekilde tarih boyu Müslümanlar, farklı inanç bağlı

kimselerle bir arada yaşamışlardır; çok kültürlülük ve çok inançlılık Müslümanlara yabancı değildir. En azından Anadolu'da İslam'dan Hıristiyanlık ve Yahudiliğe, Yezidilikten diğer çeşitli heterodoksal akımlara kadar birçok inanç sistemi yüzyıllardır aynı coğrafyayı paylaşmışlar ve zaman zaman çeşitli dış ve iç kıskırtmalar nedeniyle vuku bulan bazı olumsuz olaylar dışında birbirleriyle barış ve hoşgörü ortamı içerisinde yaşamışlardır.

Dolayısıyla Hıristiyanlarla ve diğer inanç bağlularıyla (aynı şekilde ateistler ve benzeri kimselerle) diyalog kurmak, onlara ve inançlarına saygı göstermek, onları anlamaya tanımaya çalışmak, İslam'ın da öngördüğü barış ve huzur ortamının tesis edilmesi için zorunludur. Hıristiyanlar ya da başkalarıyla eşit şartlarda diyalog toplantılarını yürütecek yetkin/aydın kişilerin yetiştirilmesi, diyalogu misyonerliğin bir yolu olarak gören ve düzenledikleri diyalog toplantılarından bu gayeye yönelik sonuçlar elde etmeye çalışan kilisenin çabalarını boşa çıkaracaktır.

d- Evangelizm: Diyalog kavramıyla birlikte, misyonerlik faaliyetlerinde ön plana çıkarılan bir diğer kavram ise evangelizmdir. Hıristiyan mesajının/öğretisinin ya da iyi haberinin bütün insanlara iletilmesi anlamına gelmekte olan bu terim, özellikle misyonerlik teriminin Hıristiyan olmayan kültürler ve bağlular arasında oluşturduğu olumsuz imajı değiştirmek amacıyla kullanılmaya başlandı.

Evangelizmin muhatabı yalnızca Hıristiyanlık dışı diğer din mensupları değil, dine karşı ilgisiz kalan Hıristiyan halklar da dâhil tüm insanlar olarak görülür. Dolayısıyla evangelizm, misyonerlikten farklı olarak hem Hıristiyanlara hem de Hıristiyan olmayanlara yönelik İncil mesajının sunulması amacıyla yöneliktir. (Gündüz-Aydın 2002: 84)

Evangelizm kavramı özellikle Protestan misyonerlik faaliyetlerinde anahtar bir kavram olarak kullanılmaktadır. Bugün birçok evangelik kilise, kurduğu misyoner teşkilatlarıyla dünyanın dört bir tarafında Hıristiyanlık propagandasını yürütmektedir.

e- Misyonerlik ve Yehova Şahitliği: Yehova Şahitliği son yıllarda gerek dünyada gerekse yurdumuzda faaliyetlerini artırarak sürdüren önemli misyoner kuruluşlarından biridir. Yehova Şahitliği, Hıristiyan kutsal kitabını paravana edinerek bazı gizli emellerini örtmeye çalışan, planlı programlı şekilde otoriter bir genel merkezce yurt dışından idare edilen, dünya çapında teşkilatı, üyeleri, yayınları bulunan, milletlerin milli varlıklarını devam ettirecek bütün unsurlara düşman olan, basın-yayın, vaaz ve propaganda ile fikir ve inançlarını her durumda yaymaya uğraşan, diğer din, mezhep ve inançlara hayat hakkı tanımayan, bölücü, yıkıcı, aşırı mutaassıp, kökü dışarıda bir dini siyasi hareket, bir tarikattir. (Tümer 1983: 491 vd.)

f- Sosyal etkinlikler bağlamında misyon: Sosyal etkinlikler bağlamında yapılması önerilen şeylerin başında arkadaşlık ve dostluk ortamlarının oluşturulması gelmektedir. Arkadaşlıklar oluşturmada çeşitli kurumların misyoner örgütlerince vasıta olarak kullanıldığı da bilinmektedir. Bu çerçevede dışarıdan bakıldığında sıradan sosyal hizmet veren kurumlar olarak görünen kültür evleri, yetenek geliştirme ve dil kursları, dostluk evleri, bazı turizm ve danışmanlık büroları gibi kuruluşlar, misyonerlerin hedef seçtikleri çevreyi tanımaları ve yerel halkla arkadaşlık ilişkileri geliştirmeleri açısından ideal ortamlardır. Kısaca günümüzde misyoner teşkilatları, basılı ve görsel yayından internete, sinema sektöründen tatil ve eğlence araçlarına kadar bütün iletişim vasıtalarını etkili şekilde kullanmaktadırlar.(Gündüz 2007: 94 vd.)

g- İnanç turizmi ve misyonerlik: İnanç turizmini bütün dinlere mensup insanların kendi dinlerine ait mabetleri ve dini mekânları ziyaret etmesi ve buna yönelik seyahatler düzenlemesi faaliyetleri olarak ifade edebiliriz.(Sargın2006:3) Dinler arası diyalog ve misyonerlik bağlamında inanç turizmi oldukça yeni bir terimdir. Bu bağlamda görmezlikten gelinemeyecek en önemli nokta, Türkiye nüfusunun %99'unun Müslüman olduğu gerçeğidir. Bu bakımdan ülkenin döviz elde etmek uğruna milli ve dini değerlerini göz ardı etmemesi gerekmektedir.¹ Yani elde edilmesi umulan döviz uğruna dini ve milli değerler misyonerliğe zemin hazırlayıcı bir hale getirilmemelidir. Çünkü bu sektör Hıristiyan misyonerleri için en verimli sahadır. İlk kez 1987'de ortaya atılan bu kavramla, Hz. İsa'nın 2000. doğum yıldönümü vesilesiyle misyonerliğe yeni imkânlar hazırlanması hedeflenmiştir. (Cılacı 2005: 50)

Son dönemde Misyonerlerin geliştirdiği yeni misyon stratejilerinden birisi olan inanç turizmi yöntemiyle ülkemizde bir çok bölgede misyoner faaliyetler yürütülmekte, bu bölgelerde bulunan tarihi kilise ve dini mekanlar misyon merkezi olarak kullanılmaktadır. Ülkemizde başta Karadeniz bölgesi olmak üzere, Marmara bölgesi, Doğu Akdeniz, Ege, Kapadokya ve Doğu Anadolu'da bir çok mekan inanç turizmi çerçevesinde bizzat misyonerlerce ziyaret edilmekte ve uluslar arası misyon kuruluşlarının ve Avrupa birliğinin desteğiyle bu bölgelerde bulunan tarihi mekanlar restore edil-

¹ Örneğin Sümela 15 Ağustos 2010'da ayine açılmış ve Fener Rum Kilisesi papazı Bartholomeos'un yönettiği ayine Rumlar, sırtlarında 'Pontus' yazan tişörtlerle katılmıştı ve bu görüntüler basında yer almıştı. 15 Ağustos 1461 Trabzon'un fethinin tarihidir. Ayrıca ayin için bu tarihin seçilmesi manidardır. Bu konuda Prof. Dr. Yümnü Sezen şöyle demektedir: "Semboller önemlidir; Sümela'da yapılan ayini 'din özgürlüğü' olarak sunmanın safdillik olacağını ifade ederek, 'kimileri, 'din özgürlüğü, ne var bunda? ne olacak' diyorlar. Bu bir semboldür. Sembollerin yıkılması veya tersine sembollerin üzerine gidilmesi bir davanın çökmesine veya davanın kazılmasına işaret edilen sembollerdir bunlar. Din özgürlüğü ile falan da ilgisi yoktur. Bir şey olmaz demek safdilliktir." Yeniçağ Gazetesi, 17.08.2010.

mektedir. Buralara yakın arsa, ev, bahçe vs. yerler bizzat misyonerlerce satın alınmaktadır. (Günay 2005: 201)

Ülkemizde inanç turizmini canlandırmak ve böylece daha fazla turist çekmek amacıyla yapılan faaliyetlerin sadece Hıristiyanlara yönelik olması dikkat çekmektedir. Yine kiliselerin restore edilip, buraya birer Hıristiyan din adamının görevlendirilmesine yönelik yapılan teklifler için sadece İnanç Turizmiyle sınırlı olmadığı hissini uyandırmaktadır. Zira inanç turizmi adı altında bu Hıristiyanlara ait mekânlara seyahatler düzenleyen bazı Hıristiyan Avrupalıların, beraberinde propaganda amaçlı malzemeler getirmesi ve bunları yerli halka dağıtması, için sadece inanç turizmiyle sınırlı olmadığını açık bir şekilde göstermektedir. (Günay 2005: 200)

Yurdumuza Yönelik Misyonerlik Faaliyetleri

Hıristiyan misyonerlik faaliyetleri günümüzde yörünge değiştirmiştir. Yani Hıristiyan misyonunun propagandistleri doğrudan doğruya Hıristiyanlığı yayma yerine, Batı uygarlığının körü körüne takipçilerinde, önce bir kültür tahribatı yapmayı tercih etmektedirler. Hıristiyan misyonerleri için en tehlikeli ortam, sağlam değerler sistemine dayalı toplumlardır. Burada Hıristiyan misyoneri iki tutum içine girmektedir: Ya mevcut inanç ve değerler sistemini hiç tenkit etmemekte ve hatta onları destekler görünmektedir. Böylece çevrede güven kazanmaktadır.

Geleneksel değerler ve inanç sistemlerine sıkı sıkıya bağlı olan cemiyetlerde misyonerlerin tercih ettikleri yol, toplumu yozlaştırma yoludur. Yani, ahlaki değerleri zayıflatma, dini duyguları gevşetme kısaca toplumu dayandığı temellerden koparmadır. Böylece misyoner sarsılmış, boşlukta kalmış insanlara daha çabuk yaklaşabilmektedir. Bu yozlaşmayı sağlamak için de, müstehcen ilimlerden, mevcut dini kötülelemeye, aile hayatını aşağılamaya kadar her şeye misyoner açık bir kapıdır. Kendi kültür değerlerinden kopmuş bir Türkiye, her zaman batının arzu ettiği bir dava olmuştur. Çünkü böyle bir ortam Hıristiyan misyonerliği için de çok elverişli bir ortamdır. Hıristiyan misyonerlerin Türkiye üzerindeki emelleri şark problemi ile birlikte başlar. Türkiye, Orta Asya'ya kadar uzanan zemin üzerinde Hıristiyan Avrupa için çok önemli bir manevi yatırım alanı teşkil etmektedir. Hıristiyan Avrupa'nın köklerini keşfetmesi demek, eski Bizans'taki havari mirasını bulup, onun manevi heyecanı ile yaşamak demektir. Roma'nın ve Bizans'ın topraklarında ekilen Hıristiyanlığın manevi mirasının yeniden canlandırılması Hıristiyanlığın yeni bir dinamizm kazanması demektir. Bunun için Hıristiyan Avrupa, Türkiye'deki Hıristiyanlık mirasına da çok önem vermektedir. Kapadokya adının Hıristiyan Avrupa nezdindeki önemi, oranın vaktiyle Hıristiyan kültür merkezi olmasından ileri gelmektedir. Efes'in, Antalya'nın durumu da öyle. Turizm gelirleri için yapılan yatırımların, Hıristiyanlığın spirüel canlanmasına hizmet etmemesi gerekir. Ülkemizdeki Hıristiyan manevi miraslarının, kültürel ve sanat değerleri yönüyle muhafa-

zasında bir sakınca yoktur. Ancak bunların siyasete alet edilmesine imkân verilmemelidir. Bir diğer önemli konu ise turizm amacıyla, Hıristiyanlardan daha çok Hıristiyan kesilme imajını yaratma durumuna da düşmemek gerekir. (Aydın 2006: 12-19)

Amerika'nın misyonerlerinin 1880 tarihli raporunda: "Misyoner faaliyetleri açısından Türkiye Asya'nın anahtarıdır." denilmektedir. Niçin Anadolu? Çünkü Anadolu, hem Türk ve İslam dünyası için hem de bütün dünya için önemlidir. Hıristiyan dünyası için önemli; Hıristiyanlığın mimarı Pavlus, Hıristiyanlığı yayabilmek için Anadolu'nun çeşitli vilayetlerini dolaşmıştır. Ayrıca İstanbul da önemlidir; çünkü İstanbul olmasaydı bugün Hıristiyanlık da olmayacaktı. Hıristiyanlığın şahsiyet bulmasında İstanbul'un yeri önemlidir. Yine Ayasofya da burada bulunmaktadır. Kısacası Hıristiyan dünyası için Türkiye, Hıristiyanlığın geleceği açısından önemlidir. Bunun için yapılan açık veya gizli faaliyetlerde, Türksüz bir İslam dünyası, Türkiyesiz bir İslam dünyası ve İslamsız bir Türkiye veya Türk dünyası oluşturmak gayretleri görülmektedir. (Küçük 2006: 38-40)

Pontoscü Misyonerlik

Bugün ülkemizde Ortodoks Hıristiyanların Misyonerlik faaliyeti olarak değerlendirilebilecek hususlardan birisi de pontusculuktur. Pontusculuk, geçmişte olduğu gibi bugün de patrikhanenin misyon faaliyetleri içerisinde görülmekte olup komşumuz Yunanistan'ın bu konuda aktif rol oynadığı bilinmektedir. Bu çerçevede, özellikle doksanlı yıllardan itibaren, Karadeniz bölgesine yönelik Rum-Yunan tezlerini işleyen birçok kitap yayınlanmıştır.

Karadeniz bölgesinin tarihi ve kültürü ile ilgili yayınlarda, bölgede yaşayan insanların aslında Rum ve Hıristiyan oldukları vurgulanmakta, atalarının zorla Müslüman yapıldığı tezi işlenmektedir. Yapılan bu yayınlarda nüfus mübadelesinde bu bölgeden alınarak, Yunanistan'a göç ettirilen Rumlar hakkında hiçbir bahis geçmezken bu yönde yapılan bilimsel araştırmalara da itibar edilmemektedir. Ortodoks Hıristiyanların, Yunanistan ve Patrikhane merkezli yayınladıkları bu kitap ve broşürlerde Pontoscü faaliyetler ve amaçlara yönelik propaganda yapılmakta, böylece bölge halkının İslam dini ve Türkiye Cumhuriyeti ile bağlarını zayıflatmaya çalışılmaktadır. Özellikle bu yayınlarda, Atina'daki Küçük Asya Araştırmalar Merkezi gibi kurumlar ve Yorgo Andreadis gibi Pontus idealine uygun çok sayıda kitap yazan birisi tarafından yapılmaktadır. Ayrıca bölgedeki yemeklerden folklor(horon), bölgeye özgü müzik aletlerine varıncaya kadar birçok kültürel unsurun, aslında Helen'e ait olduğu iddia edilmektedir.(Eroğlu2004:143-144) Yine bu yayınlarda, daha önce kullanılan yer isimleri yeniden gündeme getirilerek, bölgenin Pontus'a ait olduğu propagandası yapılmaktadır.

Trabzon yöresinde faaliyet gösteren misyoner grupların daha çok Tonya, Çaykara ve Maçka gibi Rumca'nın konuşulduğu ya da Rumca'ya aşına olunan yerleri seçtikleri görülmektedir. Yöredeki bazı köylerde Rumca'nın

hala konuşuluyor olmasından hareketle, o insanların gerçekte Rum - Hıristiyan oldukları fakat zorla Müslümanlaştırıldıkları gibi bir iddiayı da dillendiren bu insanlar, genellikle turistik amaçlı olarak gelmektedir. Özellikle Tonya yöresindeki Rumca'nın Yunanistan'dan gelenlerle daha rahat iletişim kurma imkânı sağladığı ifade edilmektedir. Bazı Tonyalılarından aldığımız bilgilere göre yöreye sık sık özellikle mübadele sırasında gidenler ya da onların çocukları eski yaşadıkları yerleri ziyaret etme adına gelmekte ve zaman zaman yöreyi video kasetlere kaydetmektedirler. Daha sonra gelenler öncekilerin yaptığı bu çekimleri izleyerek geldikleri için hemen hemen hiçbir sıkıntı çekmeden bölgeyi rahatça dolaşmaktadırlar. Yöre insanı biraz da konukseverliğinden bu insanları evlerine davet etmekte ve onlara ikramda bulunmaktadır. Bu tür ortamları iyi değerlendiren gezginler dinsel ve etnik propaganda da yapmaktadırlar. Sayıları tam olarak bilinmemekle birlikte sağlanan çeşitli burslar vesilesiyle özellikle lise çağındaki bazı gençlerin Yunanistan'a götürüldükleri anlatılmaktadır. Zeki Arslantürk, Yunanistan'a burslu olarak giden ve oradaki Anadolu Lisesi benzeri okullarda okuyan gençlerin sayısının 1200 olduğunu söylemektedir.(Arslantürk-Usta 2002: 48)

Yunanistan'ın Pontus idealinden vazgeçmediği yöredeki faaliyetlerinde açıkça görülmektedir. Yunanistan'ın 24 Şubat 1994 tarihinde 19 Mayıs gününü "Pontus Soykırımını Anma Günü" olarak kabul edilmesi bu idealin bir yansıması olarak kabul edilebilir. Yine bu doğrultuda Yunan devleti destekli pek çok Pontus Derneği faaliyette bulunmaktadır. Bu dernekler, "Pontus Helenizmi Kongreleri" düzenlemekte, özellikle turizm mevsiminde, Doğu Karadeniz Bölgesi'ne "Unutulmayan Kaybolan Vatanlara Gezi" adı altında düzenli geziler düzenleyerek bölgede kullanmaya elverişli taban bulmaya çalışmaktadırlar. Gezi sırasında tanıştıkları gençleri eğitim ve maddi destek vaadiyle kandırarak Yunanistan'a götürmektedirler. Bu yolla Karadenizli 2000 gencin Yunanistan'a götürüldüğü ileri sürülmektedir. (Erzurumlu 2002: 98-100)

Misyonerlerin Karadeniz bölgesindeki birinci amacı, etnik bir gurup oluşturmaktır. Hedef seçilen bölgelerde kültürel ve folklorik zenginlikleri bölünme ve kavga nedeni olarak kullanma, misyonerlerin en çok kullandıkları metotlar arasındadır. Bu amaçla bölgelerde, şartlara ve zamana göre farklı yöntemler uygulanmaktadır. Misyonerlerin bu gün Karadeniz bölgesinde ortaya koydukları taktikler, Lazcılık, Pontusculuk ve Hemşinciliktir. (Bilgin 2007: 254)

Anadolu'nun Batı bölgeleri gibi Doğu Karadeniz bölgesi de 19. yy sonlarından itibaren, Anadolu'da ayrılıkçı hareketleri örgütlemek, azınlıkları devlete karşı kıskırtmak ve başta Yunanistan olmak üzere çeşitli Batı ülkelerinin Anadolu'ya yönelik tarihi emellerini gerçekleştirmek amacıyla oluşturulan birçok yıkıcı/bölücü örgütün üssü haline geldi. Başta Merzifon ve Havza yöresi olmak üzere kurulan birçok Pontuscu dernek ve örgüt, 20. yy

başlarında, yöredeki azınlıkları devlete ve Müslüman halka karşı kışkırtmak ve tedhiş hareketlerine yönelmek görevini üstlendi. Ayrıca bu örgütlerin üstlendikleri bir diğer önemli görev ise, yörede, Müslüman halkın aslen Türk ve Müslüman olmadıkları, asıllarının Rum veya -Rize ve Artvin yöresinde yaşayanlar için- Ermeni olduğu ve zorla Müslümanlaştırıldıkları propagandasını yürütmektir.

İstiklal Savaşı ve ardından Cumhuriyetin kuruluşu sonrası genel misyonerlik faaliyetleri gibi yöredeki Pontuscu faaliyetlerde de bir duraklama yaşandı. Ancak son yıllarda, yine misyonerlik faaliyetlerinde olduğu gibi Pontuscu faaliyetlerde de yeniden bir canlanma görülmektedir.

Yöredeki Pontuscu faaliyetlerin organize edildiği merkez, başta Yunanistan olmak üzere çeşitli dış ülkelerdir.² Trabzon ve ilçelerini merkez seçen bu hareket Yunanistan'daki çeşitli dernekler tarafından desteklenmektedir. Eğitim ve iş vaadiyle yöredeki fakir gençler toplanıp Yunanistan'a götürülmekte ve turizm adı altında yapılan gezilerde yöre halkına Pontusculuk propagandası yapılmaktadır. Örneğin Tonyalı öğrencilerimizle yaptığımız kişisel görüşmelerde de son yıllarda Yunanistan'dan gelen grupların sistematik olarak Tonya ve köylerini dolaştıklarını, kendilerinin aslen burada yaşayan halkın akrabaları olduklarını ifade ettiklerini, Hıristiyan ve Rum olduklarından dolayı da zorla Yunanistan'a sürüldüklerini iddia ettiklerini öğrenmekteyiz. Bu şekilde yapılan propagandalarla, yöre halkının Rum ve Yunan sempatisini yapmaya çalışıldığı, buradaki halka asıllarının Rum olduğu ve zorla Müslümanlaştırıldıkları kanaatinin benimsetilmeye çalışıldığı ortadadır. (Ak-Yıldız 2002: 340)

Yöredeki Pontuscu faaliyetlerle misyonerlik aktiviteleri arasında da sıkı bir bağ bulunmaktadır. Zira her iki hareketin de birleştiği geri plan siyasal Hıristiyanlık anlayışıdır. Kökü ABD, Almanya, Fransa ve İngiltere'deki Katolik ve Protestan misyonerlik teşkilatlarıyla kökü Yunanistan'da olan ve Rum Ortodoks Hıristiyanlığı merkezinde yörede Rum milliyetçiliğini ve Yunan sempatisini yaymaya çalışan Pontuscu teşkilatlar Hıristiyanlık ekseninde birleşmektedirler.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, misyonerlik teşkilatları öteden beri Hıristiyanlığın siyasallaşmasına paralel olarak, Hıristiyanlığı resmi din anlayışı olarak benimseyen ve kendi anladığı Hıristiyanlık öğretisini, kendi siyasal

² İlem Murat, Yunanistan'ın ünlü işadamı Dimitris Melissanidis Pontus televizyonu kuruyor. Amaçlarının Türkiye'deki Pontus bölgesi dâhil, bütün dünyada Pontuslular arasında köprü olmak olduğunu söyleyen Kalenderidis, programların Türkiye'deki Yunan Helenizmi, yine Türkiye'deki Trakya bölgesi ile Yunanlıların "Küçük Asya" dedikleri İç Anadolu bölgesini hedeflediğini belirtti. Bürokratik işlemleri PASOK hükümeti tarafından tamamlanan kanalın programlarının yanında, haber bültenleri de Pontus dilinde olacak. Dimitris Melissanidis ile kardeşi İokovos, Trabzon Sümela Manastırı'nda bulunan ünlü "Melissanideion" sarayının yapımını da finanse ediyorlar. Pontuslularla ilgili her türlü etkinliği finanse eden Egean Oil'in sahibi Dimitris Melissanidis Pontus tarihi ve kültürü için her yıl önemli miktarda parayı Pontus dernekleri ile çeşitli kuruluşlara aktarıyor. Cumhuriyet Gazetesi, 09.03.2011.

ve kültürel egemenliğini yaymak ve etki/otorite alanını genişletmek amacıyla faaliyette bulunan imparatorlukların ve ulusların emrinde olmuştur. Dolayısıyla yöreye yönelik Yunan milli politikası olan Pontusculuk idealini gerçekleştirmekte de Hıristiyan değer ve öğretileri misyonerler tarafından kullanılmakta, bu idealin gerçekleştirilmesinde yöre halkının Rum Hıristiyan kimliğine en azından sempatican hale getirilmesine çalışılmaktadır.

Misyonerlik Faaliyetlerine Karşı Alınacak Önlemler

Misyonerlerin ve misyonerlik faaliyetlerinin yıkıcı ve bölücü etkilerine karşı kısa, orta ve uzun vadede alınması gereken önlemler şöyle sıralanabilir:

1. Öncelikle misyonerliğin yüzeysel değerlendirilmesinden vazgeçilmelidir. Misyonerlikle ilgili yapılacak çalışmalarda ve misyonerlere karşı alınacak tedbirlerde, bizimle yüzyıllardır bir arada yaşamış ve hâlâ yaşamakta olan Hıristiyan vatandaşlarımızın inançlarını yaşama ve ifade etme hakları da gözetilmeli, onları küstürecek, soğutacak ya da kendilerini baskı altındaymiş gibi gösterecek ortamların oluşumundan sakınılmalıdır. Misyonerliğin doğru tanımı ve tahlilinde dikkat edilmesi gereken en önemli husus, bunun sıradan (ve masum) din ve inanç özgürlüğünden farklı bir yapıda olması, bir başka ifadeyle salt inanç ve ifade özgürlüğü sınırlarının dışında emeller taşımasıdır.

2. Her kötülüğün temelini cehalet ve bilgisizlik olduğu hatırd tutulmalı; halka, özellikle de çocuklarla gençlere milli ve manevi değerlerimizin öğretilmesi konusundaki eksiklikler giderilmelidir. Ayrıca, misyonerler ve misyonerlikle mücadelede tek başına polisiye tedbirlerin sorunu çözemeyeceği bilinmeli ve bu konuda toplum olarak duyarlı olunmalıdır.

3. Örgün ve yaygın din eğitimi üzerinde hassasiyetle durulmalıdır. Eksik ya da yanlış bir din eğitimi almış ya da hiç almamış kimselerin ve dini değerlere mesafeli duranların, misyonerlerin öncelikli hedefleri arasında oldukları unutulmamalıdır. Her seviyedeki örgün din ve ahlak eğitimi mutlaka bu konuda yeterli formasyon sahibi olan uzman kişilerce verilmelidir.

4. Misyonerlik faaliyetlerinin şehirlerde özellikle Anadolu liseleriyle özel kolejlerde ve üniversitelerde yoğunlaştığı bilinerek bu minvalde gerekli önlemler alınmalıdır.

5. Yüzyıllardır İslam ülkelerine yönelik misyonerlik faaliyetlerine karşı önemli bir direnç noktası olan İslam'ın temel kaynaklara (özellikle Kur'an'a) dayalı olarak halka öğretilmesi konusunda gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Bu bağlamda: a) Sesli ve görsel medyada dinsel ve milli konuların, şov ve reyting amaçlı olarak olur olmaz kişilerce değil, yetkin kişilerce işlenmesine önem verilmelidir. Halkı bilgilendirmeyi amaçlayan seviyeli programların sayısı artırılmalıdır. b) Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı birimlerle İlahiyat Fakülteleri halka yönelik faaliyetlerini daha sistemli ve etkili

çalışmalar haline getirmelidir. Özellikle misyonerler ve faaliyetlerine ilişkin halkı uyarıcı/bilgilendirici çalışmalara ağırlık verilmelidir.

6. Misyonerlik ve Pontusculuk gibi yıkıcı bölücü faaliyetlere karşı yapılacak mücadelede özellikle sesli ve görsel medyaya da önemli görevler düşmektedir. Milli ve manevi değerlerimize saygılı, aydın din adamı portresini ön plana çıkaran dizi ve filmler, halka olumlu mesajlar vermede son derece yararlı olacaktır. Kısaca, halka yönelik yayınlarda din adamı portresi sunulurken, olumsuz örnekler değil çoğunluğu yansıtan olumlu örnekler üzerinde durulmalıdır.

7. Misyonerliğe karşı yapılacak önemli çalışmalardan birisi de Hıristiyanlığa dair akademik çalışmaların yapılmasıdır. Maalesef bugün Hıristiyanlığın kökeni, tarihi, mezhepleri, teolojisi, etik anlayışı, dinsel kaynakları, Türkiye'deki Hıristiyan ekoller ve bunların yapılanmalarıyla aynı şekilde misyonerlik tarihi, teşkilatları ve yöntemleri konularında bilimsel çalışmalar yok denecek kadar azdır. Unutulmamalıdır ki İslam'a karşı mücadele ile sömürgeciliğin İslam ülkelerinde yerleştirilmesi faaliyetlerinin en önemli ayağını oryantalistlerce yürütülen İslam'la ve İslam toplumlarının tarihi, dili, kültürü vb konularla ilgili bilimsel çalışmalar oluşturmuştur. Dolayısıyla, biz de Batı kültürü, tarihi ve toplumsal yapısıyla birlikte Hıristiyan geleceğini bilimsel düzeyde her yönüyle irdelemek zorundayız. Bu konuda, üniversitelerin ilgili bölümleri gerekli çalışmaları yapmalıdır.

8. Merkezi yurtdışında ya da Türkiye'de bulunan çeşitli paravan kuruluşlarda faaliyette bulunan ya da çeşitli iş ve hizmet kuruluşlarında yabancı dil öğretmeni, teknik danışman, sosyal hizmet uzmanı vb. sıfat ve unvanlarla çalışan misyonerlere karşı uyanık olunmalı. Aynı şekilde yabancı okullar ve kurslarla elçilik ve konsolosluklar ve burada çalışanların faaliyetleri de yasal şartlar çerçevesinde dikkatle izlenmelidir.

9. Faaliyetin sistemli, organize ve iyi yetişmiş elemanlar vasıtasıyla bilimsel yöntemlerle yürütüldüğü bilinmeli ve yabancıya karşı hoşgörü kültürümüz, yabancıların memnun olması uğruna, her şeyi hoş gören bir hal almamalıdır.

10. Son olarak, terör ve anarşi gibi pontusculuk ve misyonerliğin de beslediği önemli kanallardan birisinin yöre halkının yaşadığı ekonomik sıkıntılar ve yoksulluk olduğu unutulmamalı, ekonomik sorunlarla işsizliğin çözümü için kalıcı tedbirler uygulanmalıdır.

SONUÇ:

Sonuç olarak misyonerce uygun siyasal ve sosyal şartlar değerlendirilmekte olup, bu çerçevede misyoner örgütleri, faaliyette bulunan ve bulunulacak olan bölgelerde halkın yaşadığı sosyal-siyasal ve ekonomik problemleri etüt ederek bu problemlerin doğurduğu şartları kullanmak suretiyle de misyonerliğe uygun ortamlar oluşturmaya çalışmaktadırlar. Bu bağlamda savaşlar, iç savaşlar, istilalar, siyasal kaos ortamı, göçler, sürgün-

ler, ekonomik ve siyasal ilticalar, kıtlıklar, deprem, sel vb. felaketler misyonerler için çok elverişli faaliyet ortamı oluşturmaktadır. Özellikle içinde yaşadığımız dönemde son derece örgütlü ve gerek siyasal gerekse ekonomik olarak çok iyi kaynaklara dayanan misyoner kuruluşları, kendi faaliyetlerinde insanların yaşadıkları bu sıkıntıları altın fırsatlar olarak görmekte ve bunları değerlendirmektedirler.

KAYNAKÇA

- ANA BRİTANNİCA, "Misyoner", cilt:16.
- AK Muammer- YILDIZ Ethem (2002). *Doğu Karadeniz'de Kültürel Kimlik*, Çatı Kitapları, İstanbul.
- ARSLANTÜRK Zeki- USTA Mustafa (2002). "Doğu Karadeniz'in Toplumsal Yapısı (Etnik Grup İddiaları ve Misyonerlik Faaliyetleri)", *Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Sayı:10,Ankara.
- AYDIN Mahmut (2002). "Dinler Arası Diyalog Yeni Bir Misyon Yöntemi mi?", *İslamiyat Dergisi*, Sayı:3, Cilt:5, Ankara.
- AYDIN Mehmet (2006). "Misyonerlik Faaliyetleri ve Türkiye", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, TDV Yay., Ankara.
- BİLGİN Mehmet(2007). *Karadeniz'de Post Modern Pontusçuluk*, Doğu Kütüphanesi Yay., İstanbul.
- CİLACI Osman (2005). *Hıristiyanlık Propagandası ve Misyonerlik Faaliyetleri*, D.İ.B.Yay., Ankara.
- DANIELOU Jean (1997). "Kilisede Misyoner Düşüncesi", A, Küçük(Çev.), *A.Ü.İ.F. Dergisi*, Cilt:37,Ankara.
- ERDEM Gazi(2002). "Misyonerlik ve Misyonerlerin Çalışma Metotları", *Diyanet İlmî Dergi*, Cilt:28,Ankara.
- ERDEM Mustafa (2003). *Misyonerlikten Diyaloga, Misyonerlik*, Türk Diyanet Vakıf-Sen Eğitim Yay.,Ankara.
- EROĞLU Ahmet. H. (2004). "Türkiye'de Ortodoks Misyonerliği", *Türkiye de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- ERZURUMLU Kenan (2002). "Patrikhane ve Pontusculuk", *Misyonerlik ve Pontusculuk*, Türk Ocakları Samsun Şubesi Yayınları, Samsun.
- GÜNDÜZ Şinasi (2007). *Misyonerlik*, TDV Yay., Ankara.
- (2002). "Misyonerler ve Hıristiyan Misyonerler", *Dinbilimleri Akademik Araştırma Derisigisi*, Sayı:1, Ankara.
- (2004). "Misyonerlerin Çalışma Yöntemleri", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, Ensar Neşriyat, İstanbul.
- GÜNDÜZ Şinasi- AYDIN Mahmut (2002). *Misyonerlik*, Kaknüs Yay., İstanbul.

- GÜNGÖR Erol (1959). "Türkiye'de Yabancı Kültürü II", *Türk Yurdu*, Sayı:2, Cilt:1,Ankara.
- GÜNAY Nasuh (2005). *Günümüz Türkiye'sinde Misyonerlik Faaliyetleri*, Fakülte Kitapevi, Isparta.
- ERZURUMLU Kenan (2002). "Patrikhane ve Pontusculuk", *Misyonerlik ve Pontusculuk*, Türk Ocakları Samsun Şubesi Yayınları, Samsun.
- İNCİL (1996). Kaya Yay., İstanbul.
- KOCABAŞOĞLU Uygur (1989). *Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika, 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okulları*, İstanbul.
- KÜÇÜK Abdurrahman (2006). "Misyonerlik ve Türkiye", *Türkiye'de Misyonerlik Faaliyetleri*, TDV Yay., Ankara.
- MEYDAN LAROUSSE, "Misyon", "Misyonerlik", Cilt:9.
- SARGIN Sevil (2006). Yalvaç'ta İnanç Turizmi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:6, Sayı:2, Elazığ.
- SEZEN Yümni (2006). *Diner Arası Diyalog İhaneti*, Kelam Yay., İstanbul.
- TÜMER Günay (1983). "Yehova Şahitlerinin Mahiyeti", *A.Ü.İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı:26,Ankara.
- CUMHURİYET GAZETESİ. 09.03.2011.
- YENİÇAĞ GAZETESİ. 17.08.2010.